

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Mühendislik Fakültesi - Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü
EEM 312 – Sayısal Elektronik
Yazılım Laboratuvarı

Deney No: Y5

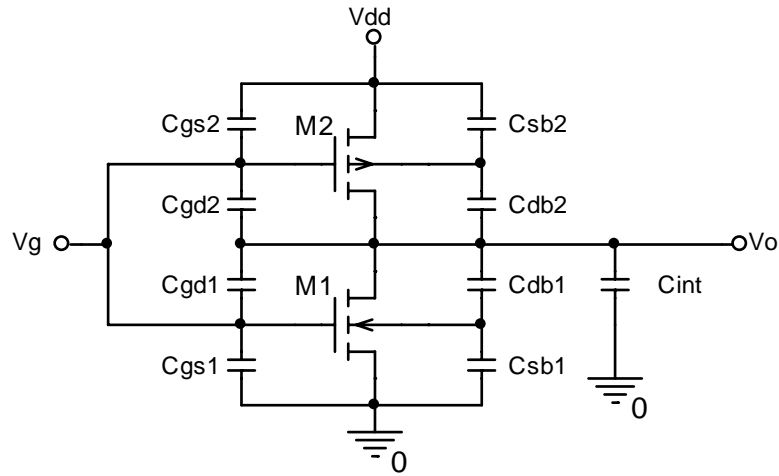
Deney Adı: Tersleyici tasarımı ve dinamik etkilerinin incelenmesi

Amaç:

- Simetrik tersleyici tasarımı
- Yan alan ve difüzyon kapasitörlerin etkilerinin hesaplanması ve incelenmesi

Ön Çalışma:

1. Tablo 1’de verilen model tanımlamalarını ve Tablo 2’de verilen koşulları sağlayan Şekil 1’de verilen devreyi tasarlayın.

Cint: interconnection capacitance

Şekil 1 – CMOS Tersleyici dinamik modeli

Tablo 1 – Model parametreleri

```
.MODEL MOSN NMOS LEVEL=2 LD=0.15U TOX=200.0E-10
+ NSUB=5.36726E+15 VTO=0.743469 KP=8.00059E-05 GAMMA=0.543
+ PHI=0.6 UO=655.881 UEXP=0.157282 UCRIT=31443.8
+ DELTA=2.39824 VMAX=55260.9 XJ=0.25U LAMBDA=0.0367072
+ NFS=1E+12 NEFF=1.001 NSS=1E+11 TPG=1.0 RSH=70.00
+ CGDO=4.3E-10 CGSO=4.3E-10 CJ=0.0003 MJ=0.6585
+ CJSW=8.0E-10 MJSW=0.2402 PB=0.58

.MODEL MOSP PMOS LEVEL=2 LD=0.15U TOX=200.0E-10
+ NSUB=4.3318E+15 VTO=-0.738861 KP=2.70E-05 GAMMA=0.58
+ PHI=0.6 UO=261.977 UEXP=0.323932 UCRIT=65719.8
+ DELTA=1.79192 VMAX=25694 XJ=0.25U LAMBDA=0.0612279
+ NFS=1E+12 NEFF=1.001 NSS=1E+11 TPG=-1.0 RSH=120.6
+ CGDO=4.3E-10 CGSO=4.3E-10 CJ=0.0005 MJ=0.5052
+ CJSW=1.349E-10 MJSW=0.2417 PB=0.64
```

Tablo 2 – Tasarım parametreleri

- Yükselme ve düşme süreleri eşit olmalıdır ($t_r = t_f$).
- Yük kapasitörü 1pF değerini geçmeyecek şekilde tasarlanacaktır
- Minimum boy değeri kullanılacaktır ve NMOS ve PMOS için eşit alınacaktır. Bu kısıtlamaya göre $L_n = L_p = 1 \mu m$ dir.

- Mosfet eni en az 2um olmak zorundadır.
- Vdd=3.2V, Vss=0V verilmiştir.
- Vo çıkış voltajının 2.5V değerinden 0.7V değerine geçiş süresi için verilen en yüksek geçiş süresi 1500ps'dir.
- Tasarımda drain ve source alanlarının oluşturduğu kapasitif etkileri işlemlerinizi kolaylaştırabilmek için ihmal edin.

İpucu:

→ Hesaplamalara öncelikli olarak NMOS için gerekli olan W parametresini hesaplayarak başlayabilirsiniz. Elde edilen sonuçları simetri özelliğini kullanarak PMOS değerini hesaplamada kullanabilirsiniz.

→ Çıkış değeri 2.5V değeri ile 0.7V değeri arasından değişirken NMOS mosfetin doğrusal durumda (linear mode) çalıştığını (Vin=VOH olduğu kabul edilirse) kabullenebilirsiniz. Denk 1'i ve gereken değerleri eşitlikte kullanarak ve denklemin her iki tarafının integralini alarak Wn değerini hesaplayabilirsiniz.

$$C \frac{dV_c}{dt} = -I_{dLIN} \quad (\text{Denk 1})$$

→ Tasarımınızda tr=tf istenmektedir. Bu eşitliğin sağlanabilmesi NMOS ve PMOS devrelerinin mobility değerleri farklı olduğu için Wp değerinin Wn değerine oranla daha büyük olması gerekebilir. Bu durumu göz önüne alarak PMOS devrenin Wp değerini hesaplayın.

- Şekil 2'de NMOS kısmı verilen bir tersleyici çizimini örnek alarak;
  - Cgs1, Cgs2, Cgd1, Cgd2 kapasitörlerini hesaplayın.
  - Yayılma alanı boyu 2.5um alınacak olursa; Csb1, Csb2, Cdb1, Cdb2 kapasitörlerini hesaplayın.

Hesaplamalarınızda Tablo 1'de verilen MOSFET parametrelerini ve hesapladığınız W değerlerini kullanın. Aşağıda hesaplamada kullanacağınız bazı formüller ve sabit değerler verilmiştir.

$$C_{BS} = \frac{CJ \text{ SourceArea}}{\sqrt{1 - \frac{V_{BS}}{PB}}} + CJSW \text{ SourcePerimeter} \quad (\text{Denk 2-3})$$

$$C_{BS} = \frac{CJ \text{ DrainArea}}{\sqrt{1 - \frac{V_{BS}}{PB}}} + CJSW \text{ DrainPerimeter}$$

$$C_{OX} = \frac{\epsilon_{OX}}{t_{OX}} \quad (\text{Denk 4})$$

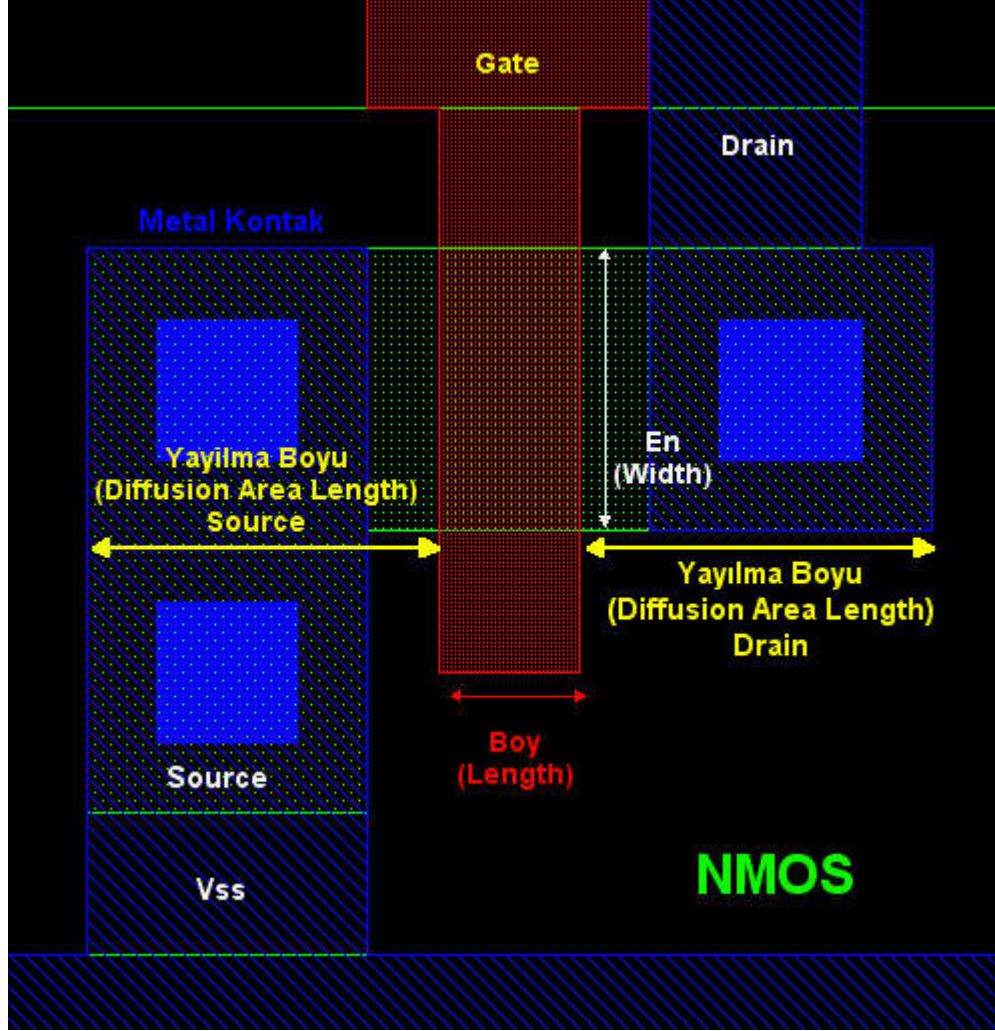
$$C_{GS} = W \text{ CGSO} \quad (\text{Denk 5})$$

$$C_{GD} = W \text{ CGDO}$$

Sabitler:

q = 1.6021892E-19; [As] elektron yükü
 k = 1.380662E-23; [J/K] Boltzmann sabiti
 EO = 8.85E-14; [F/cm] Boşluğun permittivity katsayısı
 KOX = 3.9; [-] Camın (SiO2) dielektrik sabiti
 εOX= KOX*EO; [F/cm] Camın permittivity katsayısı

2. Şekil 1’de C_{gb} kapasitörü verilmemiştir. Fakat C_{gs} ve C_{gd} kapasitörleri ile karşılaştırıldığında bu kapasitörün değeri oldukça yüksektir ve toplam gate kapasitörü için önemli bir değeridir. Bu değeri Denk 4’ün yardımıyla nasıl hesaplırsınız. Elde ettiğiniz sonuçları ve Denk 4’ü kullanarak C_{gb} değerini hesaplayın diğer değerler ile karşılaştırın. Şekil 1’deki çizime bu kapasitörü ekleyin.

Şekil 2 – P-substrate Primitive NMOS Çizimi

Laboratuvar Çalışması:

1. Önçalışmanın birinci ve ikinci maddesinde hesaplayarak elde ettiğiniz tersleyiciyi Spice ağ listesini oluşturun ve Tablo 3’de verilen parametrelere göre benzetim sonuçlarını elde edin, soruları cevaplayın.

Tablo 3 – Benzetim parametreleri ve sorular

Benzetimlerde de kullanılacak ortak parametreler		
<p>Hesaplanan L ve W değerlerini MOSFET tanımlamasına ekleyin. AD, AS, PS, PD, NRS, NRD parametrelerine hesapladığınız değerleri girin. $V_{in}(t)=Pulse(0V,3.2V,0s,1ns,1ns,50ns,100ns)$ alın. $V_{dd}=3.2V$ alın. Mosfetlerin body bağlantıları uygun yerlere bağlamayı unutmayın.</p>		
Değişkenler:	Benzetim Grafiği	Sorular
$C_{int}=1pF$ alın.	$V_{in}(t), V_{o}(t)$	<ul style="list-style-type: none"> • $t_r, t_f, t_{pHL}, t_{pLH}$, 2.5V değeri ile 0.7V arasındaki geçiş süresini ölçün. • Hesaplanan değerler ile benzetim sonuçları arasındaki fark nedir? Açıklayın.
$C_{int}=C_g*10$ alın.	$V_{in}(t), V_{o}(t)$	<ul style="list-style-type: none"> • $t_r, t_f, t_{pHL}, t_{pLH}$ • Diğer benzetim sonucu ile arasındaki fark nedir? Açıklayın.

Değerlendirme:

Değerlendirme ile ilgili bilgileri ilgili web sayfasında bulabilirsiniz. Raporlarınızı laboratuvar web sayfasına teslim süresinden önce yüklemeniz gerekmektedir. Yükleme ile ilgili detaylar web sayfasında yer almaktadır

<http://www.baskent.edu.tr/~engcif>